

POSTANOWIENIE

Dnia 29 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Góncarz

w sprawie z wniosku M.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 grudnia 2017 r.,
wniosku M.K. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi do
Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu,

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

M.W.K. skierował do Sądu Najwyższego wniosek o przydzielenie mu
adwokata z urzędu do reprezentowania go przed „Trybunałem Praw Człowieka w
Strasburgu”. Wniosek ma związek ze sprawą III AUa [...] Sądu Apelacyjnego w
[...], w której M.W.K. występował jako strona.

Przed Sądem Najwyższym (w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i
Spraw Publicznych) nie toczyła się dotąd sprawa z udziałem M.W.K. jako strony.

Rozpoznając wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, Sąd
Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznanie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do
reprezentowania strony przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w
Strasburgu nie należy do jurysdykcji polskiego sądu (nie tylko Sądu Najwyższego,

lecz także każdego innego sądu w Polsce), dlatego wniosek został odrzucony. Jego rozpoznanie merytoryczne przez polski sąd jest bowiem niedopuszczalne.

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego (art. 117 i nast.) ustanowienie dla strony adwokata lub radcy prawnego może nastąpić w postępowaniu toczącym się przed sądem pierwszej instancji, w postępowaniu apelacyjnym oraz postępowaniu kasacyjnym, a także w innych postępowaniach przewidzianych przepisami prawa, jeżeli toczą się one przed sądem polskim lub strona ma zamiar wszcząć postępowanie przed polskim sądem. Z kolei ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (Dz.U. z 2005 r. Nr 10, poz. 67) określa, między innymi zasady, warunki i tryb przyznawania osobom fizycznym mającym miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej prawa pomocy na potrzeby postępowania w sprawach cywilnych, które ma być wszczęte lub jest prowadzone w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, a także prawa pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (art. 1 ust. 1 pkt 2).

Wnioskodawca wniósł o ustanowienie dla niego adwokata z urzędu do reprezentowania go przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu. Nie chodzi więc o pomoc prawną z urzędu w postępowaniu cywilnym przed polskim sądem (co reguluje Kodeks postępowania cywilnego) ani o postępowanie przed sądem w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (np. sądem włoskim, niemieckim, francuskim), lecz o reprezentowanie wnioskodawcy przed sądem europejskim, ponadnarodowym, który jest organem sądowym Rady Europy.

Zasady przyznawania pomocy prawnej skarżącym występującym do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zostały określone w Regulaminie tego Trybunału. Artykuł 100 (dawny artykuł 91) Regulaminu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284/1) w ust. 1 stanowi, że Przewodniczący Izby może, na wniosek skarżącego, który wniósł skargę na podstawie Artykułu 34 Konwencji, albo z urzędu, przyznać bezpłatną pomoc prawną skarżącemu w związku z przedstawieniem jego sprawy po otrzymaniu od Układającej się Strony, przeciwko której skarga jest skierowana, pisemnych uwag

dotyczących dopuszczalności tej skargi, zgodnie z Regułą 54 ust. 2 lit. b) albo po upływie terminu do ich przedstawienia. Z kolei art. 100 ust. 2 stanowi, że z zastrzeżeniem Artykułu 105 (uprzednio 96), w przypadku przyznania skarżącemu pomocy prawnej w związku z przedstawieniem jego sprawy przed Izbą, pomoc ta kontynuowana jest w sytuacji potrzeby jego reprezentacji przed Wielką Izbą.

Z przytoczonych przepisów wynika, że sądy krajowe nie mają kompetencji do podejmowania czynności sądowych w ramach procedury wnoszenia środków o charakterze skargi przed organy należące do międzynarodowego systemu ochrony prawnej, a tym samym do ustanowienia pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Pomoc prawna z urzędu może zostać przyznana osobie, która już złożyła skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, brak jest uregulowań dotyczących możliwości przyznania takiej pomocy na etapie sporządzania i wnoszenia skargi.

Bezpłatna pomoc prawna w postępowaniu prowadzonym w związku z wniesieniem skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie jest uregulowana w polskim systemie prawnym (przez przepisy krajowe), lecz jest domeną regulacji międzynarodowych – w tym przypadku Regulaminu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Europejski Trybunał Praw Człowieka jest bowiem międzynarodowym (ponadnarodowym) organem ochrony prawnej i funkcjonuje w ramach systemu ochrony prawnej Rady Europy. Na poziomie międzynarodowym jest określany nie tylko zakres przyznanej jednostkom ochrony, lecz także procedura dochodzenia praw przyznanych w europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284; por. zarządzenie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2008 r., IV KK 74/08, OSNKW 2008 nr 10, poz. 82).

Sądy krajowe nie mają kompetencji ustanowienia pełnomocnika z urzędu do reprezentowania strony w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, ponieważ Trybunał nie należy do systemu polskich organów ochrony prawnej i jest od niego niezależny, również na poziomie proceduralnym.

Organem właściwym do rozpoznania wniosku o „przydzielenie adwokata z urzędu”, czyli o przyznanie bezpłatnej pomocy prawnej wnoszącemu skargę do

Trybunału, jest Przewodniczący Izby w Europejskim Trybunale Praw Człowieka, a samo postępowanie w tym przedmiocie jest regulowane Regulaminem Trybunału.

W ten sam sposób analogiczną sprawę rozstrzygnął Sąd Apelacyjny w Krakowie w postanowieniu z 27 marca 2017 r., I ACz 339/17 (LEX nr 2306326).

Z tych powodów Sąd Najwyższy odrzucił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu na podstawie art. 1099 § 1 k.p.c. z powodu braku jurysdykcji krajowej.